

STORTINGET

Innst. 253 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:109 S (2021–2022)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Abid Raja og Guri Melby om å styrke undervisningskvaliteten for studenter under pandemien og følge opp studenters studieprogresjon og undervisningstilbud

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak for å gi mer undervisning med mer kvalitet for å innhente tapt studieprogresjon i forbindelse med pandemien. Dette må skje i dialog med institusjonene for høyere utdanning. En kan i denne vurderingen og dialogen spesielt se på å eventuelt øke antall undervisningstimer, utvide lengden på det akademiske studieåret, legge til rette for en tettere faglig oppfølging av studentene og mulig oppgaveløsning med støtte ifra studentmentorer.
2. Stortinget ber regjeringen i dialog med institusjonene for høyere utdanning sikre at alle studenter får fysisk undervisning i minst samme omfang som før pandemien, og samtidig vurdere ytterligere tiltak som støtter mer kvalitet i deling av faglig innhold, nye digitale læringsplattformer og digitalisering av undervisningen.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Kari-Anne Jønnes og Tore Vamraak, fra Senterpartiet, Maren Grøthe og Torleik Svelle, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moes uttalelse om representantforslaget i brev datert 18. mars 2022. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen besluttet å invitere til skriftlige høringsinnspill til representantforslaget, og fem instanser sendte inn skriftlige innspill til komiteen innen fristen 16. mars 2022.

Komiteen deler forslagsstillernes problemforståelse og ser at pandemien har ført til utfordringer for mange studenter mulighet til å gjennomføre studier. Komiteen viser videre til at andelen bachelorstudenter som har fullført graden på normert tid, har økt i både 2020 og 2021, til tross for de utfordringene pandemien har skapt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at det er tett dialog mellom departement og institusjonene. Det er klare forventninger om at en tilnærmet normal studiehverdag kan gjennomføres nå når det ikke lenger er restriksjoner. Flere av høringsinnspillene fra blant annet

Econa og Norsk studentorganisasjon peker på at det ikke vil være hensiktsmessig å utvide studieåret. Det er derimot viktig at institusjonene kartlegger og følger opp på de punkter der studenter har mistet noe av utdanningsløpet. Tett faglig oppfølging av studenter er viktig i etterkant av pandemien, men dette er viktig også utenfor ekstraordinære situasjoner.

Flertallet viser til høringsinnspill som understreker viktigheten av fysisk undervisning. Det er nå en normalsituasjon, der en ordinær undervisningssituasjon kan gjennomføres. Flertallet peker likevel på at erfaringene pandemien har gitt oss med digital undervisning, også kan benyttes der det er hensiktsmessig. Dette må gjøres på en måte som ivaretar god faglighet og kvalitet.

Flertallet peker også på alvoret rundt studenters psykososiale situasjon etter pandemien. Regjeringen og Sosialistisk Venstrepartis ekstra bevilgning i januar 2022 på 170 mill. kroner er et viktig bidrag til å løfte disse utfordringene, som også er med på å påvirke studentenes faglige utbytte av undervisningen. Denne bevilgningen skal bistå studentsamskipnader, fagskoler og høyskoler med å opprettholde studieprogresjon og lage flere sosiale lavterskeltilbud.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at pandemien har hatt stor påvirkning på studenter over hele landet. Omfattende digital undervisning og manglende sosialt fellesskap på studiestedet har gjort det vanskelig for en del studenter å ha den faglige utviklingen de ønsket. Studiebarometeret 2021 understreker at studentene har opplevd kvaliteten på nettundervisningen som dårligere enn på fysisk undervisning, og at de har opplevd denne undervisningen som mindre motiverende.

Disse medlemmer vil understreke at universitetene og høyskolene har hatt en krevende jobb med å tilpasse undervisningen under pandemien, og at det er imponerende hva de har fått til på kort tid og under en vanskelig periode. Likevel er det alvorlig at så mange studenter har opplevd nettundervisningen som krevende for sin studiehverdag.

Disse medlemmer er glad for at andelen bachelorstudenter som gjennomfører på normert tid, har økt i pandemiårene 2020 og 2021, og at andelen av mastergradsstudentene som fullfører på normert tid, er høyere i 2021 enn den, har vært på mange år. Dette betyr likevel ikke at studentene har opplevd å få god faglig undervisning, men at mange har klart seg bra på tross av vanskelighetene under pandemien.

Disse medlemmer viser til statsrådets uttalelse om forslaget, der statsråden redegjør for mye av arbeidet Kunnskapsdepartementet har gjort og gjør for å styrke undervisningen. Disse medlemmer er enig i at det er utdanningsinstitusjonene som har ansvar og

frihet når det gjelder innhold og opplegg for undervisningen. Representantforslaget er ikke formulert med henblikk på å overstyre virkemidlene hos utdanningsinstitusjonene, men forslagene er ment som virkemidler som kan vurderes i dialog med institusjonene.

Disse medlemmer viser videre til høringsinnspillet fra Centre on Experiential Legal Learning (CELL) ved Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Oslo, der de i hovedsak støtter forslag 1. Disse medlemmer er enig med CELL i at man i arbeidet med implementeringen av forslaget bør arbeide for å unngå eventuelle negative bivirkninger.

Disse medlemmer er også enig i at det viktigste er å velge de undervisnings- og vurderingsmetodene som er best egnet for å oppnå læringsmålene og sikre læringsutbytte. Pandemien har ført til en betydelig utvikling av digitale tilbud ved lærestedene. Derfor er det viktig at forslag 2 gjennomføres i dialog med institusjonene for høyere utdanning, slik forslaget lyder. Samtidig mener disse medlemmer at det fysiske tilbudet til studentene bør styrkes etter pandemien på en måte som sikrer gode læringsmiljø. Hvor stor del av et slikt fysisk tilbud som brukes til undervisning, må fortsatt være opp til institusjonene selv å bestemme.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak for å gi mer undervisning med mer kvalitet for å innhente tapt studieprogresjon i forbindelse med pandemien. Dette må skje i dialog med institusjonene for høyere utdanning. En kan i denne vurderingen og dialogen spesielt se på å eventuelt øke antall undervisningstimer, utvide lengden på det akademiske studieåret, legge til rette for en tettere faglig oppfølging av studentene og mulig oppgaveløsning med støtte fra studentmentorer.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i dialog med institusjonene for høyere utdanning sikre at alle studenter får tilbud om deltakelse i fysiske læringsmiljø i samme omfang som før pandemien, og samtidig vurdere ytterligere tiltak som støtter mer kvalitet i deling av faglig innhold, nye digitale læringsplattformer og digitalisering av undervisningen.»

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til statsrådets uttalelse om at selv om pandemien naturligvis har skapt problemer for mange, har rekordmange fullført graden sin på normert tid. Dette medlemmer allikevel bekymret for spesielt nye studenter, som kanskje har fått en treg start. Dette medlem

stiller seg positiv til forslag 1 i representantforslaget om dialog med institusjonene om hvordan man skal følge opp enkeltstudenter, og eventuelt faglig oppfølging med studentmentorer. Videre mener dette medlem at man istedenfor å utvide studieåret og øke undervisningstimer heller bør utvise fleksibilitet og tilrettelegge overfor de studenter som opplever problemer underveis.

Pandemien har utvilsomt skapt problemer for en del studenter, og dette medlem mener at det sosiale aspektet og dynamikken med å møte og omgis av medstudenter er en viktig del av studietiden. Til tross for dette viser dette medlem til at pandemien har gjort det nødvendig for å oss å omstille oss hva gjelder bruk av digitale verktøy. Dette medlem mener utdanningsinstitusjonene i dialog med studentene bør få handlingsrom til å legge opp til den undervisningsformen som passer den enkelte. Dette medlem stiller seg positivt til de institusjonene som i etterkant av pandemien har lagt opp til fysiske og digitale forelesninger. Institusjonene bør tenkte kreativt, for eksempel vurdere å tilgjengeliggjøre videoopptak av forelesningene for å gjøre det mulig for studentene å følge med på en god måte selv om sykdom og andre uforutsette omstendigheter skaper fravær.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til høringsinnspill fra Norsk studentorganisasjon (NSO), som mener det er viktig at utdanningsinstitusjonene tar lærdom av pandemien, at de utvikler og viderefører de positive effektene og at de konstruktivt anvender de negative effektene i videre arbeid med kvalitetssikring. Dette medlem understreker at økt faglig oppfølging har vært et behov studentene har meldt fra om i flere år. Dette medlem understreker at studentene bør få tettere oppfølging både faglig og sosialt, og at samskipnadene bør stilles permanent bedre i stand til å bedre det psykososiale tilbudet til studentene. Dette inkluderer å gi studentfrivilligheten gode rammer for studentenes egen aktivitet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak for å gi mer undervisning med mer kvalitet for å innhente tapt studieprogresjon i forbindelse med pandemien. Dette må skje i dialog med institusjonene for høyere utdanning. En kan i denne vurderingen og dialogen spesielt se på å eventuelt øke antall undervisningstimer, utvide lengden på det akademiske studieåret, legge til rette for en tettere faglig oppfølging av studentene og mulig oppgaveløsning med støtte fra studentmentorer.

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i dialog med institusjonene for høyere utdanning sikre at alle studenter får tilbud om deltakelse i fysiske læringsmiljø i samme omfang som før pandemien, og samtidig vurdere ytterligere tiltak som støtter mer kvalitet i deling av faglig innhold, nye digitale læringsplattformer og digitalisering av undervisningen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:109 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Abid Raja og Guri Melby om å styrke undervisningskvaliteten for studenter under pandemien og følge opp studenters studieprogresjon og undervisningstilbud – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 7. april 2022

Hege Bae Nyholt

leder

Himanshu Gulati

ordfører

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1263-

18. mars 2022

Representantforslag 109 S (2021-2022)

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Abid Raja og Guri Melby om å styrke utdanningskvaliteten for studenter under pandemien og følge opp studieprogresjon og undervisningstilbud.

Representantene viser til at covid-pandemien har vært utfordrende for mange studenter, og peker spesielt på det store omfanget av digital undervisning, utfordringer med nettbasert undervisning og at studentene ikke har blitt godt nok integrert i et sosialt studiemiljø.

Dette er en viktig sak for meg, og jeg deler problemforståelsen. I forslaget forutsetter imidlertid representantene at studentene har tapt studieprogresjon under pandemien. Dette er ikke nødvendigvis tilfellet. Andelen bachelorstudenter som gjennomfører på normert tid har økt, både i 2020 og 2021. For studenter på 2-årig master og 5-årig integrert master var det imidlertid en liten nedgang i 2020, men i 2021 er andelen som gjennomfører på normert tid i disse gruppene høyere enn den har vært de siste ti årene.

Det er også viktig å huske på at Studiebarometeret viser at de fleste studentene er fornøyde med studieprogrammet sitt, selv om de er noe mindre fornøyde sammenlignet med tidligere år. At nedgangen ikke er større, kan tyde på at grepene universitetene og høyskolene har tatt for å motvirke de negative effektene av pandemien i stor grad har fungert.

Samtidig bekrefter studentene at de to siste årene har vært tøffe for dem, både sosialt og faglig. Over halvparten mener kvaliteten på utdanningen ikke har vært like god over nett, som den kunne vært fysisk. Det er helt klart at både strenge smittevernstiltak og et stort omfang av digital undervisning over tid har gjort det krevende å være student. Derfor er dette noe vi har hatt, og fortsetter å ha, stor oppmerksomhet på i regjeringen.

Jeg vil videre svare på de to forslagene representantene fremmer.

- 1. Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak for å gi mer undervisning med mer kvalitet for å innhente tapt studieprogresjon i forbindelse med pandemien. Dette må skje i dialog med institusjonene for høyere utdanning. En kan i denne vurderingen og dialogen spesielt se på å eventuelt øke antall undervisningstimer, utvide lengden på det akademiske studieåret, legge til rette for en tettere faglig oppfølging av studentene og mulig oppgaveløsning med støtte ifra studentmentorer.**

Universitets- og høyskolelovens § 1-5 første ledd, pålegger institusjonene et ansvar for å sikre at undervisningen holder et høyt faglig nivå, og utøves i overensstemmelse med vitenskapelige og pedagogiske prinsipper, og § 1-6 slår fast at de har et ansvar for å sikre kvaliteten i utdanningene. Faglig oppfølging av studentene og kvalitet i undervisningen inngår som en del av dette ansvaret.

Det er også slik at institusjonene gjennom loven har stor frihet når det gjelder innhold og opplegg for undervisningen. Institusjonene selv har det beste grunnlaget for å vurdere hvilke tiltak som er hensiktsmessige. Tiltakene bør først og fremst bygge på faglige vurderinger og behov. Disse vurderingene er det institusjonene selv som har best forutsetninger for å gjøre. Jeg har tillit til at både faglig oppfølging og kvalitet i undervisningen er høyt prioritert av både underviserne og institusjonene, og at de gjennomfører nødvendige tiltak.

Selv om oppfølgingen av studentene primært er institusjonenes ansvar, har det vært viktig for oss å legge til rette og bidra der vi kan. Både den forrige regjeringen og vi har derfor hatt hyppig dialog med institusjonene om koronasituasjonen. Vi har gjennomført informasjons- og dialogmøter med rektorene ved institusjonene, Universitets- og høgskolerådet, Samskipnadsrådet og studentorganisasjonene. I denne dialogen har vi rettet stor oppmerksomhet på institusjonenes oppfølging av studentene, både faglig og sosialt. Jeg har gjennom disse møtene formidlet tydelige forventninger, og institusjonene har hatt mulighet til å komme med innspill og spørsmål.

I tillegg har Kunnskapsdepartementet i løpet av pandemien også opprettet en ekspertgruppe og en arbeidsgruppe som har levert anbefalinger til tiltak for faglig og sosial oppfølging av studentene og for studieprogresjon og gjennomføring. Institusjonene har deltatt i begge gruppene, og rapportene har gitt råd til universitetene og høyskolene om aktuelle tiltak for å støtte studentene faglig og sosialt. Institusjonene har selv vurdert hvilke tiltak som er relevante og gjennomførbare for egen institusjon.

Blant annet med utgangspunkt i gruppenes anbefalinger er det, av både forrige og sittende regjering, tildelt midler til oppfølging av studentene. Senest i januar 2022 ble det tildelt 93 millioner til institusjonene. Det vil si at institusjonene har hatt midler til å følge opp studentene over tid. De har også opparbeidet seg erfaringer og kunnskap om hva som fungerer og hva som kanskje ikke fungerer. Behovet for tiltak kan variere mellom ulike emner, studieprogram og institusjoner. Da vi foreslo å bevilge midler til dette tidligere i år var det derfor spesielt viktig for oss at institusjonene fikk frihet til selv, i samråd med studentene, å vurdere hvilke tiltak og aktiviteter som best kan sikre god faglig og sosial oppfølging.

2. Stortinget ber regjeringen i dialog med institusjonene for høyere utdanning sikre at alle studenter får fysisk undervisning i minst samme omfang som før pandemien, og samtidig vurdere ytterligere tiltak som støtter mer kvalitet i deling av faglig innhold, nye digitale læringsplattformer og digitalisering av undervisningen.

I dialogen med universitetene og høyskolene har vi delt en tydelig forventning om at institusjonene tilstreber fysisk tilstedeværelse ved undervisning, nå som smittesituasjonen gjør det mulig, og reglene i covid-19-forskriften om smitteverntiltak ved universiteter og høyskoler er opphevet. Vi har god informasjon om at studentene ønsker seg tilbake til campus og fysisk undervisning. Vi vet at mange studenter har opplevd den digitale undervisningen som krevende. Det å møte både underviser og medstudenter fysisk har stor betydning for læringsmiljøet, slik at studentene integreres i både det sosiale og faglige miljøet ved institusjonen.

Omfanget av digital undervisning har vært altfor stort. Valg av undervisningsform skal være en faglig vurdering. Under pandemien har det dessverre vært slik at smitteverntiltakene har vært styrende for undervisernes valg av undervisningsform, heller enn den faglige vurderingen. Selv om vi skal ta med oss erfaringene med digital undervisning fra pandemien, mener jeg fysisk undervisning og oppmøte på studiested absolutt er å foretrekke. Fysisk møte og det å være del av et sosialt miljø og ha tilgang til de ulike arenaer er helt vesentlig for et godt læringsmiljø. Dette gjelder for all type utdanning.

Representantene trekker frem at studentene i Studiebarometeret melder om at kvaliteten i den digitale undervisningen har vært varierende. I Underviserundersøkelsen trekker også underviserne frem at valgene av undervisningsformene under pandemien har påvirket kvaliteten. Underviserne trekker spesielt frem at den studentaktive undervisningen har blitt svekket, og at det har vært en generell avpersonifisering av forholdet mellom underviser og student.

Dette forteller meg at på samme måte som studentene er opptatt av å få undervisning med høy kvalitet, er også underviserne opptatt av å tilby det. Nå som smitteverntiltakene ikke lenger påvirker valg av undervisningsform, vil de faglige vurderingene igjen få veie tyngst. Det vil nok også gjøre at store deler av undervisningen går tilbake til å være fysisk.

Økt kompetanse på digital undervisning kan skape spennende muligheter framover, og dette skal vi selvsagt utnytte. Når institusjonene ikke lenger er nødt til å gjennomføre digital undervisning av smittevernhensyn, kan digitale undervisningsmetoder i stedet brukes der de er best egnet av pedagogiske grunner.

God tilgang på digital teknologi i godt samspill med god utdanningsfaglig digital kompetanse hos dem som underviser, skal og har vi fortsatt å fokus på. Jeg er helt enig med representantene i at dette er viktig.

Det er blitt gjort mye bra digitaliseringsarbeid av både enkeltundervisere og fagmiljøer. Det har blitt lagt ned en enorm innsats for å tilby studentene et best mulig digitalt utdanningstilbud under pandemien. Pandemien har ført til en stor kompetanseutvikling når det gjelder digitalisering og bruk av digitale verktøy i utdanningene. Et hovedfunn fra rapporten *Digital tilstand*, er også at støttemiljøene ved institusjonene er opptatt av å få på plass gode arenaer for kunnskaps- og erfaringsdeling og samarbeid både lokalt og nasjonalt. Dette er også i tråd med strategien for digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren.

Representantene etterlyser tiltak som støtter mer kvalitet i deling av faglig innhold, nye digitale læringsplattformer og digitalisering av undervisningen. Dette støtter vi bl.a. gjennom satsninger i Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir.). Gjennom direktoratet finansierer vi programmer som har som formål å øke kvaliteten i utdanningene. Gjennom programmene utforskes det blant annet hvordan vi kan få mer og bedre studentaktiv læring generelt i all utdanning, dette er særlig viktig. Videre må vi for å henge med i tiden og utvikle pedagogisk bruk av digital teknologi i undervisning og digitalt læringsmiljø. HK-dir har likevel begrensede virkemidler. Kontinuerlig pedagogisk innovasjon og utvikling av både fysiske og digitale undervisningsformer må også være en del av den ordinære kjernevirksomheten ved den enkelte høyere utdanningsinstitusjon. Det er helt nødvendig at institusjonene jobber aktivt med både bedre fysisk og digital undervisning.

Oppsummering

Det er helt klart at pandemien har hatt negative konsekvenser for mange studenter, og representantene peker på viktige utfordringer når det gjelder undervisningskvalitet og oppfølging av studentene. Derfor er dette noe vi har hatt, og fortsetter å ha, stor oppmerksomhet på i regjeringen. Som det fremkommer av svarene mine til representantenes forslag, mener jeg at vi har gode strukturer, systemer og virkemidler for å imøtekomme utfordringene som trekkes frem.

Selv om Norge i stor grad har åpnet opp, er ikke effektene av pandemien over. Derfor er det viktig at vi følger godt med på utviklingen og har godt kunnskapsgrunnlag om situasjonen. Vi vil fortsette å følge situasjonen. Dette vil vi også følge med på i styringsdialogen med institusjonene fremover.

Med hilsen

Ola Borten Moe

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

